

Sygn. akt I C 376/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Agnieszka Pręcerek

Protokolant : pracownik sądowy Katarzyna Rogucka

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2017 roku w Lidzbarku Warmińskim na rozprawie

sprawy

z powództwa H. B., J. B.

przeciwko D. B.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. oddała powództwo;

II. zasądza solidarnie od powodów H. B., J. B. na rzecz pozwanej D. B. kwotę 4.817 zł (cztery tysiące osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSR Agnieszka Pręcerek

Sygn. akt I C 376/16

UZASADNIENIE

Powodowie H. B. i J. B. pozwem z dnia 3 czerwca 2016 r. (data stempla pocztowego) wnieśli o zobowiązanie pozwanej D. B. do złożenia oświadczenia woli o następującej treści: „Ja D. B., córka K. i M., przenosze nieodpłatnie prawo własności:

- gospodarstwa rolnego z zabudowaniem, stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), położoną w L., gmina L., dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą nr (...),

- działki niezabudowanej oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w L., gmina L., dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

- gospodarstwa rolnego z zabudowaniem, stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), położoną w L., gmina L., dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...)

Na rzecz małżonków H. B. oraz J. B.”. Powodowie powołali się na rażącą niewdzięczność pozwanej- obdarowanej- poprzez nieinteresowanie się powodami, brakiem pomocy w gospodarstwie rolnym, poniżanie i wyzywanie powodów. Powodowie powołali się na oświadczenie o odwołaniu darowizny względem pozwanej oraz ich syna M. B. (1).

Pozwana D. B. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości zasądzenie solidarnie od powodów na jej rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwana zaprzeczyła, aby dopuściła się rażącej niewdzięczności względem

powodów. Podniosła, iż nigdy nie wyzywała powodów, ani też ich nie poniżała oraz nie groziła im wyrzuceniem z domu- wręcz przeciwnie powodowie mają zapewniony dostęp do całego domu i wszystkich pomieszczeń gospodarczych, nawet do tych części, których wyłączną właścicielką była ona wraz z mężem. Powodowie zawsze mogli liczyć na jej pomoc, odwiedzała ich, opiekowała się nimi, woziła ich po lekarzach. Pozwana dodała także, iż nie załączono do pozwu oświadczeń o odwołaniu darowizny- zatem nie można zweryfikować czy zachowany został termin roczny na odwołanie darowizny, o którym mowa w art. 899 § 3 k.c. Pozwana D. B. wskazała, że przedmiotem darowizny z dnia 19.01.2005 r. był jedynie udział $\frac{3}{4}$ w opisanych w pozwie nieruchomościach a nie całej nieruchomości.

W piśmie procesowym z dnia 8 lutego 2017 r. powodowie wskazali, iż omyłkowo nie zostały załączone do pozwu oświadczenia o odwołaniu darowizny, jednocześnie załączono oświadczenia z dnia 29 kwietnia 2016 r. wraz z dowodem ich doręczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 stycznia 2005 roku w Kancelarii Notarialnej w D. przed notariuszem I. K. (1) powodowie H. B. i J. B. zawarli umowę darowizny i ustanowienia służebności Rep. A nr (...), na mocy której darowali pozwanej D. B. i jej małżonkowi M. B. (1) do ich majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską:

- nieruchomość rolną położoną w L. oznaczoną numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...),
- udział 75% części w prawie własności nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...) (poprzednio (...)),
- udział $\frac{3}{4}$ części w prawie własności nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...).

Pozwana D. B. i jej mąż M. B. (1) darowiznę przyjęli i jednocześnie na rzecz powodów została ustanowiona służebność osobista polegająca na prawie dożywotniego i nieodpłatnego zamieszkiwania w całym domu mieszkalnym położonym na działce (...).

Dowód: umowa darowizny z dnia 19.01.2005 r. k. 4-11; odpis z ksiąg wieczystych k. 12-26.

Po dokonaniu darowizny na rzecz syna i synowej powodowie nadal opiekowali się gospodarstwem rolnym oraz wykonywali w nim prace. Początkowo powodowie dogadali się z synem M. B. (1), że będą prowadzić gospodarstwo rolne za co otrzymają pieniądze od syna i synowej w kwocie 100 euro, jednakże po pewnym czasie przestali płacić powodom. Syn powodów M. B. (1) pracował zagranicą w Holandii i Belgii. W czasie nieobecności męża pozwana przyjeżdżała do powodów na gospodarstwo. Gdy była taka potrzeba pozwana zajmowała się sprawami związanymi z opieką lekarza weterynarza do zwierząt, zakupem paliwa do sprzętów rolniczych. Wszelkie rachunki związane z utrzymaniem nieruchomości opłacała pozwana. Ponadto pozwana D. B. utrzymywała kontakt z teściami, na ich prośbę woziła ich na zakupy lub robiła dla nich zakupy oraz gdy była taka potrzeba woziła ich do lekarza. Gdy powódka H. B. zachorowała pozwana D. B. odwiedziła ją w szpitalu. Z uwagi na długi mąża pozwana D. B. i M. B. (1) w dniu 16 lipca 2007 r. przed notariuszem I. K. (1) w Kancelarii w D. zawarli umowę majątkową małżeńską o wyłączenie wspólności ustawowej i podział majątku z dnia - Rep. A nr (...). Na mocy tej umowy pozwana D. B. została właścicielką opisanych powyżej nieruchomości położonych w L.. Pozwana D. B. pracowała na dwie zmiany oraz zajmowała się wychowaniem dzieci. Nie zawsze była w stanie pomóc i przyjechać do powodów.

Relacja pomiędzy powodami a synową układały się dobrze. Zarówno pozwana pomagała powodom, jak i powodowie jej przy wychowywaniu dwójki dzieci. Relacje pomiędzy stronami zaczęły się psuć, gdy w małżeństwie D. i M. B. (1) zaczęło być źle.

Dowód: odpis z ksiąg wieczystych k. 12-26 i 64-81; zeznania świadka I. K. (2) k. 102 v.-103; częściowo zeznania świadka M. B. (1) k. 122v.-123 v; częściowo zeznania M. B. (2) k. 122 -122 v.; zeznania świadka A. K. (1) k. 129 v.; częściowo

zeznania powoda J. B. k. 131 v.-132 płyta CD koperta 135 ; częściowo zeznania powódki H. B. k. 132 v.-133 płyta CD koperta 135; zeznania pozwanej D. B. k. 133-133v. płyta CD koperta 135.

M. B. (1) w dniu 15 kwietnia 2016 r. złożył do Sądu Okręgowego w Olsztynie pozew o rozwód z winy pozwanej. W uzasadnieniu pozwu M. B. (1) wskazał między innymi, że D. B. go zdradziła i postępowała wobec niego nielojalnie. W toku prowadzonej sprawy rozwodowej nie padały zarzuty wobec pozwanej o złym traktowaniu teściów. Wyrokiem z dnia 29 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie VI RC (...) rozwiązał przez rozwód związek małżeński D. B. i M. B. (1) z winy obu stron. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż pozwana wspierała rodziców M. B. (1).

Dowód: kserokopia wyroku k. 96 akt; pozew o rozwód k. 3-6, wyrok k. 45, uzasadnienie wyroku k.52-53- w aktach sygn. akt VI RC (...).

Powodowie H. B. i J. B. w dniu 29 kwietnia 2016 r. złożyli oświadczenie o odwołaniu darowizny wobec D. B. z dnia 19 stycznia 2005 r. Rep. A nr (...), tj:

- 37,5% części gospodarstwa rolnego zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...),

- 1/2 nieruchomości rolnej położoną w L. oznaczoną numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...),

- 3/8 części nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...).

z uwagi na rażącą niewdzięczność obdarowanej polegającą na ubliżaniu im, naruszaniu ich godności osobistej, grożeniem wygnania ich z domu, braku pomocy w pracach w gospodarstwie. Oświadczenie zostało wysłane do pozwanej 02 czerwca 2016 r., a pozwana odebrała je 03 czerwca 2016 r.

Oświadczenie o tożsamej treści powodowie sporządzili względem ich syna M. B. (1). S. M. B. (1) nigdy nie ubliżał powodom, nie naruszał ich godność osobistej, nie grozi wygnaniem ich z domu. Pomagał im w gospodarstwie rolnym.

Obecnie relacje pomiędzy powodami a pozwaną oraz byłym mężem i dziećmi nie układają się dobrze. Syn M. B. (3) wniósł przeciwko pozwanej D. B. pozew o alimenty (datowany na dzień 20 października 2016 r.). Pozwana z uwagi na złe relacje z powodami nie przyjeżdża już tak często na gospodarstwo rolne.

Dowód: kserokopia pozwu o zasadzenie alimentów k.96-101; oświadczenia z dnia 29.04.2016 r. wraz zpo k. 112-115; zeznania świadka A. Z. k. 121 v.- 122; częściowo zeznania świadka M. B. (1) k. 122v.-123 v; częściowo zeznania M. B. (2) k. 122 -122 v.; zeznania świadka A. K. (1) k. 129 v.; częściowo zeznania powoda J. B. k. 131 v.-132 płyta CD koperta 135 ; częściowo zeznania powódki H. B. k. 132 v.-133 płyta CD koperta 135; zeznania pozwanej D. B. k. 133-133v. płyta CD koperta 135.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie H. B. i J. B. domagali się od pozwanej D. B. złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu prawa współwłasności nieruchomości, które zostały pierwotnie darowane pozwanej i jej byłemu mężowi M. B. (1).

Powodowie podnieśli, iż przedmiotowa darowizna została odwołana z uwagi na rażącą niewdzięczność obdarowanej. Podali nadto, że złożyli stosowne oświadczenie woli w tym względzie. W związku tym skutek prawny darowizny upadł i w rezultacie mogą dochodzić złożenia przez pozwaną zastępczego oświadczenia woli na podstawie art. 64 k.c. Wskazali, iż oświadczenie takie złożyli również synowi M. B. (1).

Przechodząc do podstawy prawnej należy podnieść, iż kwestię odwołania darowizny w sytuacji rażącej niewdzięczności regulują przepisy kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 898. § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Kluczowym zagadnieniem dla wykładni art. 898 k.c. jest znaczenie pojęcia rażącej niewdzięczności obdarowanego. Z treści tego przepisu wynikają dwie wskazówki, a mianowicie, że niewdzięczność ta ma osiągnąć stopień rażący oraz że ma być skierowana wobec darczyńcy. Niewdzięczność obdarowanego polega na takim jego

zachowaniu względem darczyńcy, które nie daje się pogodzić z moralnym nakazem poszanowania osoby świadczącej bezpłatnie jakieś dobro. Przy ocenie natężenia tej niewdzięczności należy brać pod uwagę zarówno kryterium subiektywne (punkt widzenia samego darczyńcy), jak i kryterium obiektywne (perspektywę rozsądnego uczestnika obrotu). Niewdzięczność przybiera zatem stopień rażący, gdy oba powyższe kryteria stosowane łącznie pozwalają uznać dane zachowanie się obdarowanego względem darczyńcy za szczególnie naganne (w świetle tych kryteriów ocenia się, w jakiej mierze uczucia darczyńcy zostały urażone postępowaniem obdarowanego (zob. S. Dmowski, w: E. Bieniek i in., Komentarz. Zobowiązania, t. 2, 2011, s. 970 i n).

Zgodnie z zasadą prawną (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., sygn. III CZP 32/66, OSNCP 1968, z. 12, poz. 199) oświadczenie odwołujące darowiznę nieruchomości ze względu na rażącą niewdzięczność nie skutkuje przejścia własności nieruchomości z obdarowanego na darczyńcę, lecz stwarza jedynie obowiązek zwrotu przedmiotu tej darowizny stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 898 § 2 k.c.). Konsekwencją przyjęcia wyłącznie obligacyjnego skutku odwołania darowizny jest to, że dla osiągnięcia skutku rzeczowego konieczne jest przeniesienie własności darowanej nieruchomości z powrotem na darczyńcę. Powinno to nastąpić w drodze umowy. Jeżeli jednak do umowy nie dojdzie, pozostaje darczyńcy droga powództwa o zobowiązanie obdarowanego do przeniesienia własności tej nieruchomości. Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek obdarowanego do złożenia, w określonym terminie, oświadczenia woli o przeniesieniu własności przedmiotu darowizny na darczyńcę, zastępuje to oświadczenie (art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c.), jeżeli obdarowany nie złoży go w tym terminie z zachowaniem wymaganej formy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.10.1995 roku, I CRN 152/95).

Oczywistym jest, że przepis art. 64 kc nie może być samodzielną podstawą konstruowania obowiązku złożenia oświadczenia woli określonej treści, obowiązek ten musi wynikać z przepisu szczególnego. W tym przypadku takim przepisem szczególnym jest regulacja art. 898 k.c. Zgodnie z nią:

§ 1. Darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

§ 2. Zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie obdarowany ponosi odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu.

Zgodnie z regulacją art. 899 par 3 kc i art. 900 kc oświadczenie o odwołaniu powinno być złożone w formie pisemnej w ciągu roku od dowiedzenia się o rażącej niewdzięczności. Powszechnie przyjmuje się, że jest to termin nieprzywracalny, którego uchybienie powoduje wygaśnięcie roszczenia.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy w pierwszej kolejności podnieść, iż nie wykazano zachowania rocznego terminu na złożenie oświadczenia o odwołaniu darowizny. Istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy ma okoliczność związana z rocznym terminem na odwołanie darowizny. Odnosząc ten roczny termin do niniejszej sprawy odwołanie nastąpiło po upływie ponad 10 lat od dokonania umowy darowizny gdzie- co potwierdzili sami powodowie – zachowanie pozwanej względem ich osoby- było takie samo jak przed zawarciem umowy darowizny. Powodowie wskazywali, iż pozwana zawsze nie chciała pomagać w gospodarstwie i jej postawa w tym zakresie nie ulegała zmianom. Ponadto powodowie w ogóle nie wykazali konkretnych zdarzeń z tego rocznego okresu, liczonego wstecz od daty pisma z dnia 29 kwietnia 2016 roku. Przyczyny odwołania darowizny nie mogą stanowić te zachowania obdarowanych, o których darczyńca dowiedział się wcześniej niż na rok przed złożeniem

oświadczenia o odwołaniu darowizny. Każdy wypadek nagannego zachowania się obdarowanego, który może być traktowany, jako rażąca niewdzięczność, daje podstawę do odwołania darowizny i każda z osobna podlega osobnemu "przedawnieniu" z art. 899 § 3 k.c (por. np. wyrok SA w Białymstoku z dnia 23.04.2014 roku, I ACa 18/14, wyrok SN z dnia 25.11.2004 roku, III CK 601/03). Istotnym jest, że ani powodowie ani ich świadkowie nie przedstawili żadnego konkretnego zdarzenia, które można by umiejscowić w czasie na tyle dokładnie, żeby sytuować je na okres od 29 kwietnia 2015 roku. Wcześniejsze zaś zdarzenia pozbawione są znaczenia prawnego.

Przechodząc zaś do rozważenia kwestii podstawy odwołania darowizny wskazać trzeba, iż powodowie powoływali się na kilka okoliczności, które miały leć u podstaw złożonego oświadczenia woli o odwołaniu darowizny. Wskazywali przede wszystkim na kwestię ubliżania im i naruszania godności osobistej oraz grożeniem wygnania ich z domu. Powodowie ponadto powoływali się na to, że pozwana nie pomagała im w pracach w gospodarstwie.

W pierwszej kolejności, zanim Sąd przejdzie do analizy okoliczności wskazywanych przez powodów jako przejawy rażącej niewdzięczności, należy odnieść się do definicji „rażącej niewdzięczności”. Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo przeciwko majątkowi darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych, w tym również rodzinnych, łączących go z darczyńcą, oraz obowiązku wdzięczności (wyrok SN z 7 maja 2003 r., IV CKN 115/01, LEX nr 137593). Rażąca niewdzięczność musi cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy, czy szkody majątkowej. Czynami o rażącej niewdzięczności są np. odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia czy ciężkie znieważenia. W orzecznictwie wskazuje się, że przewidziana w art. 898 § 1 k.c. przesłanka niewdzięczności, w stopniu rażącym, ma kwalifikowany charakter odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, jak na przykład popełnienie przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu, czci albo mieniu, ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych, naruszenie godności osobistej ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze (por. wyrok SN z 15 czerwca 2010 r., II CSK 68/10). Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne nie wykraczające poza zwykłe konflikty życiowe, rodzinne, jak też wywołane zachowaniem się darczyńcy (zob. wyrok SN z 15 lutego 2012, I CSK 278/11).

W każdym jednak wypadku rażąca niewdzięczność w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. musi cechować znaczne nasilenie złej woli, skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej (por. wyrok SN z 17 listopada 2011 r., IV CSK 113/11). Podkreśla się także, iż samo obiektywne istnienie przejawów niewdzięczności nie ma jeszcze właściwego znaczenia. Nie jest bowiem obojętna jej przyczyna, jako że dopiero poznanie tej przyczyny umożliwia sformułowanie właściwego osądu, czy i na ile zachowanie się obdarowanego może być uznane za nieusprawiedliwione, a o tym, czy mamy do czynienia z jego rażąca niewdzięcznością można przesądzić tylko biorąc pod uwagę całokształt okoliczności dotyczących zarówno darczyńcy, jak i obdarowanego (zob. wyroki SN: z dnia 26 września 2000 r., III CKN 810/00; z dnia 4 lutego 2005 r., I CK 571/04). Wskazuje się również, że przemawiająca za trwałością skutków umów przenoszących własność zasada pacta sunt servanda oraz wzgląd na pewność i zapewnienie bezpieczeństwa obrotu nakazują wyklądać normę art. 898 § 1 k.c. stanowiącą podstawę tego rodzaju szczególnego uprawnienia po stronie darczyńcy restryktywnie, która to ścisłość odnosi się szczególności do zawartego w tym przepisie niedookreślonego pojęcia rażącej niewdzięczności (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 12.02.2013 roku, I ACa 1408/12).

W tym miejscu warto przywołać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.06.2010 roku, II CSK 68/10, w którym stwierdzono :

1. O istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów.

2. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, drobne czyny nawet umyślne, ale niewykraczające, w określonych środowiskach poza zwykle konflikty życiowe, rodzinne, jak też wywołane zachowaniem się, czy działaniem darczyńcy. Nie jest również obojętna przyczyna niewdzięczności, bo umożliwia dokonanie osądu, czy i na ile zachowanie obdarowanego może być uznane za nieusprawiedliwione.

3. Przewidziana art. 898 § 2 k.c. przesłanka niewdzięczności, w stopniu rażącym, ma kwalifikowany charakter, odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, jak na przykład popełnienie przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu, czci albo mieniu, ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych, naruszenie godności osobistej ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze. Konieczność oddzielania rażącej niewdzięczności od zwykłych konfliktów rodzinnych i życiowych, zachowań jednostkowych, w tym zdarzeń o charakterze impulsywnym, jest eksponowana w wielu orzeczeniach. Wywodzi się ona z analizy pojęcia rażąca, a nie jakakolwiek niewdzięczność.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12.03.2013 roku, I ACa 1357/12 stwierdzono, iż nie stanowią rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. incydentalne i podyktowane emocjami wypowiedzi czy gesty, które są przejawem konfliktu rodzinnego, spowodowanego przez obie jego strony. Wreszcie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30.09.1997 roku, III CKN 170/97 wskazano, że w świetle art. 898 par. 1 k.c. nie można abstrahować od przyczyn konfliktu między stronami. Pojęcie "niewdzięczności" wymaga analizy motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania jego nie są powodowane czy wręcz prowokowane - wprost lub pośrednio - przez darczyńcę.

Odnosząc się do tych kwestii należy też zwrócić uwagę na fakt, że ostatecznie powodowie, którzy byli przesłuchiwani przed Sądem stwierdzili, iż w istocie odwołali darowiznę dlatego, że nie zabezpieczyli się przepisując nieruchomości pozwanej i synowi poprzez zostawienie sobie części nieruchomości, tj. „placu przed domem, żeby przez drogę przejść”. Ponadto potwierdzili, że pozwana pomagała im w gospodarstwie lecz w niewielkim zakresie. Wskazali, że pozwana pomagała im przy pracach przy sianie, załatwiała lekarza weterynarii do zwierząt- sami wskazali, że do niej dzwonili w tym zakresie. Potwierdzili także twierdzenia pozwanej, że woziła ich do lekarzy, pomagała im robić zakupy. Podczas przesłuchania powódki H. B. została potwierdzona okoliczność utrzymywania kontaktów z pozwaną. Powódka dzwoniła do pozwanej gdy trzeba było zrobić zakupy, lecz – co wskazała powódka- pozwana dużo razy jej odmawiała mówiąc, że jest zmęczona a innym razem że nie może. W ocenie Sądu z przesłuchania powodów wynika niezbycie, że powodowie oczekiwali od pozwanej pełnej opieki i pomocy, ale dokonując umowy darowizny ich intencją nie było to, by pozwana sprawowała nad nimi opiekę na przykład w ramach umowy dożywocia. Istotnym przy tym jest fakt, że powodowie sami wskazali, iż zachowanie pozwanej względem ich osoby oraz sama postawa pozwanej w zakresie prac w gospodarstwie była taka sama przed dokonaniem umowy darowizny. Z tego można wywieść wniosek, że powodowie nie przywiązywali istotnej wagi do odwiedzin i kontaktów z pozwaną oraz jej pomocy w gospodarstwie, bądź uznawali, że tego rodzaju kontakty i pomoc oraz ich częstotliwość które w istocie miały miejsce uznawali za wystarczające. W rezultacie więc nie możemy mówić o niewdzięczności, a tym bardziej o rażącej niewdzięczności ze strony pozwanej w przywołanym zakresie. Sąd wziął również pod uwagę, że pozwana pracowała na kilka zmian i sama wychowywała dwójkę dzieci, gdy syn powodów pracował zagranicą. Tak więc zupełnie logicznym wydaje się fakt, iż nie zawsze pozwana mogła świadczyć pomoc na rzecz powodów- o czym powodowie zupełnie zapominają.

Przechodząc do zarzutów względem pozwanej o ubliżaniu powodom, naruszaniu ich godności oraz grożeniu, w ocenie Sądu, zarzuty te nie zostały potwierdzone zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Sąd przesłuchał w tym zakresie świadków, którzy nie potwierdzili twierdzeń powodów. Sąd przede wszystkim oparł się na zeznaniach świadków: A. Z., A. K. (2), którzy są osobami obcymi dla obu stron. Świadkowie ci wskazali, że nigdy nie słyszeli by pozwana zachowywała się agresywnie do powodów czy też nieodpowiednio. Świadek A. Z. wskazał, że pozwana jest raczej łagodnego charakteru a powodowie czasami skarżyli się do niego, że pozwana mało do nich przyjeżdża i mało im pomaga. Natomiast nigdy nie mówili mu o agresywnym zachowaniu pozwanej do powodów. Świadkowie ci potwierdzili, że relacje powodów z pozwaną zaczęły się psuć gdy popsuło się małżeństwo D. i M. B. (1). Zdaniem Sądu okoliczność ta jest bardzo wiarygodna, gdyż napisanie przez powodów oświadczeń o odwołaniu darowizny zbiega się

z datą złożenie przez ich syna pozwu o rozwód. Przesłuchani świadkowie z rodziny stron, tj. M. B. (2), M. B. (1) i I. K. (2) również nie potwierdzili aby w ich obecności pozwana zachowywała się niewłaściwie do powodów. Zeznania tych świadków Sąd ocenił z dużą ostrożnością, albowiem osoby te są zaangażowane w konflikt powstały pomiędzy byłymi małżonkami. Słuchany M. B. (2) wskazał, że w jego obecności pozwana nigdy nie zachowywała się niestosownie do powodów, a o krzykach i awanturach wie tak naprawdę od powodów. W zakresie niewłaściwego zachowania pozwanej do powodów Sąd wziął również pod uwagę fakt, iż podczas postępowania sądowego o orzeczenie rozwodu pomiędzy D. B. a M. B. (1) nikt z rodziny nie wskazywał na niewłaściwe zachowanie pozwanej, a wręcz w postępowaniu tym Sąd orzekający dostrzegł, iż pozwana wspierała rodziców byłego męża.

Odnosząc się natomiast do kwestii grożenia powodom wyrzuceniem ich z domu należy podnieść, iż również tego faktu nie potwierdził zebrany w sprawie materiał dowodowy. Podawane przez powodów fakty w tym zakresie są bardzo nieprecyzyjne i niejasne- wskazują, że ktoś coś mówił ale nie wiadomo kto i kiedy. Warto zaznaczyć, że powodowie mają zapewniony przez pozwaną dostęp do całej nieruchomości, również tej części, której była wcześniej wyłączną właścicielką z mężem. Powodowie sami przyznali, że mają pełną świadomość tego, iż pozwana nie może ich wyrzucić z domu bo mają ustanowioną służebność mieszkania.

Sąd wziął pod uwagę twierdzenia samych powodów podczas ich przesłuchania a mianowicie fakt, że powodem odwołania darowizny tak naprawdę było niezabezpieczenie sobie drogi do nieruchomości (k zeznania powoda k. 132). Ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego połączona z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, uprawnia do stwierdzenia, że rzeczywistą przyczyną popsucia się tych relacji pomiędzy stronami był konflikt małżeński pomiędzy pozwaną a jej mężem, który doprowadził do jego rozszerzenia się na rodzinę powodów.

W związku z powyższym, w ocenie Sądu, nie sposób przyjąć, ażeby zaistniały przesłanki odwołania darowizny na skutek rażącej niewdzięczności obdarowanej. Warto w tym miejscu podnieść, iż takie same okoliczności do odwołania darowizny powodowie wskazali względem ich syna, lecz jak sami wskazali twierdzenia te nie są oparte na prawdzie, a służyły jedynie w celu założenia niniejszej sprawy. Powódka H. B. wskazał, że odwołali darowiznę dla syna bo słuchał się żony. Nie mógł z pola widzenia Sądu umknąć fakt, że powodowie złożyli oświadczenie pozwanej (data wysłania oświadczeń) jednocześnie składając pozew do Sądu, co też świadczy o tym, że oświadczenie to było składane na potrzeby niniejszego postępowania. Związek pomiędzy sprawą o rozwód wytoczoną przez syna powodów (sygnatura I VI RC (...)) Sądu Okręgowego w Olsztynie) a złożeniem przez powodów oświadczeń o odwołaniu darowizny a następnie wytoczeniem przedmiotowego powództwa jest ewidentny.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności powództwo należało oddalić.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.c. mając na względzie, że pozwana poniosła koszty w łącznej wysokości 4.817zł (opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika 4.800 zł) oraz mając na uwadze rodzaj współuczestnictwa występującego pomiędzy powodami (złożenie oświadczenia woli o przeniesieniu prawa własności miało nastąpić na rzecz powodów do ich wspólnego ustawowego majątku małżeńskiego).

SSR Agnieszka Pręcerek